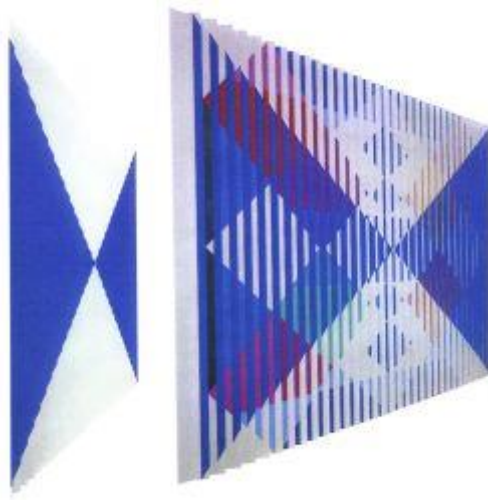

PANTA RHEI, DE KUNST VAN YAACOV AGAM

Als kind was ik bijzonder geboeid door reusachtige gevelreclames die geschilderd waren op een harmonica-achtige ondergrond. Als je er voorbij fietste zag je eerst een afbeelding van bijvoorbeeld een elegante vrouw die een sigaret rookte, daarna ging het beeld over in een wir-war van kleuren en wat verder fietsend verscheen een enorm groot pakje sigaretten van een bepaald merk.

Dit trucje is al oud... ik ben benieuwd hoe oud (in Medan, Indonesië, zag ik zo'n meervoudig schilderij in een gouverneurswoning, dat naar de stijl te oordelen zeker eind 19de eeuw gemaakt was).

Heeft dat iets met kunst en mathesis te maken?

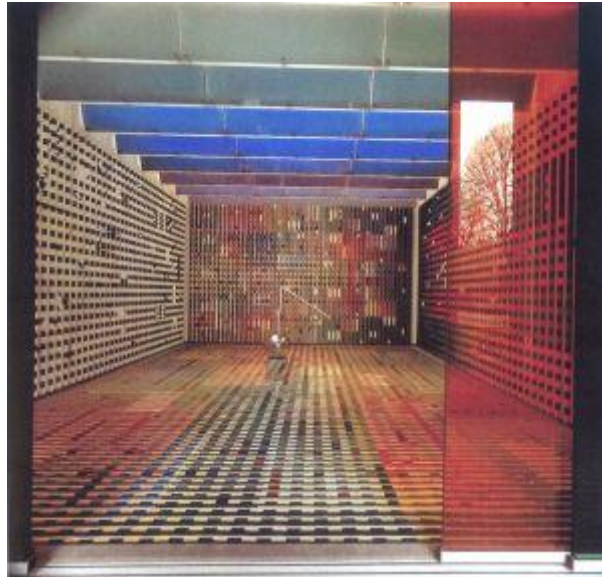

Figuur 1. Twee aanzichten van Du quotidien à l'éternel (1978)

Het ligt er maar aan wat er is afgebeeld en hoe.

Yaacov Agam heeft dit kunstje tot Kunst verheven. Zowel op binnen- en buitenmuren, op vrijstaande metershoge objecten, als op kleinere schilderijen heeft hij het gebruikt.

Agam werd in 1928 in Israël geboren, hij studeerde o.a. in Jerusalem en vestigde zich uiteindelijk in 1951 in Parijs. Van een armoedig levende kunstenaar groeide hij uit tot een van de belangrijkste en veelzijdigste kunstenaars van de 20ste eeuw. Zijn werk is te zien in vele musea, in openbare gebouwen en ruimten over de hele wereld: in het Witte Huis in Washington, in de Duitse bondskanselarij, in de werkkamer van Gorbatsjov (is die er nog?), en in het Elysée in Parijs is zelfs een zaal helemaal door Agam bewerkt.

Figuur 2. Zaal in het Elysée in Parijs

Over zijn werk zijn veel boeken en artikelen geschreven. Opvallend is het mathematische karakter van zijn werk. Voor een deel heeft dat te maken met het verbod om beelden te maken, zoals dat beschreven is in het oud-testamentische boek Exodus. Agam's vader, een rabbijn, heeft dit zijn kunstzinnig aangelegde zoon ingeprent.

Dit verklaart echter nog niet het bijzondere karakter van zijn werk, waarin elk rustpunt vermeden is. Hij ontwierp fonteinen met lichtspel, maakte massale kinetische objecten.

Figuur 3. Twee aanzichten van Pace of time

Films, videoprojecten, ..., maar het meest bekend zijn de meervoudige schilderijen, waarvan hiervoor reeds sprake was.

Er ligt één allesomvattend idee aan al zijn werk ten grondslag. Hij heeft dit idee zelf uitgebreid beschreven. Het heeft te maken met de Joodse filosofie over God en alles wat bestaat: God manifesteert zich in de voortdurend veranderende werkelijkheid; kunst moet daar een afspiegeling van zijn.

Figuur 4. Beating heart (transformable sculpture)

Zijn uitleg daarvan in zijn CREDO is voor mij, na vele malen herlezen, onbegrijpelijk. Als ik er wat uit kan destilleren zou ik het omschrijven met de aan de Griekse filosoof Heraclites (zesde eeuw v. Chr.) toegeschreven woorden *Panta rhei*: alles stroomt ofwel alles verandert voortdurend.

Figuur 5. Festival

Dat domineert in ieder geval in alle werken van Agam.